

Samenwerken aan lokale weerbaarheid en veerkracht

Waarom dit nodig is

De wereld verandert snel. Geopolitieke spanningen, cyberdreigingen, klimaatverandering en het risico op langdurige stroomuitval (zie ook recente ontwikkeling netcongestie Enexis) raken uiteindelijk de lokale gemeenschap. Juist daar, bij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, wordt de impact van een crisis gevoeld. Gemeenten hebben een belangrijke rol bij het versterken van maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht, ongeacht de dreiging.

In januari 2025 stemde het VNG-bestuur in met de opdracht om als VNG een gezamenlijk basisniveau of actielijst voor gemeenten uit te werken. Het antwoord daarop is de handreiking met 41 maatregelen, gecategoriseerd rondom 6 pijlers:

Het uitgangspunt is dat gemeenten en veiligheidsregio's gezamenlijk optrekken om de maatregelen verder uit te werken. Een werkgroep bestaande uit collega's van zowel gemeenten als VRBZO heeft de handreiking in 3 sessies geanalyseerd en concludeert: Een aantal maatregelen wordt het beste door de individuele gemeente zelf uitgevoerd, terwijl bij andere maatregelen samenwerking tussen gemeenten en/of met de Veiligheidsregio passend is. In dit document staan bevindingen in grote lijnen. Meer details per maatregel zijn opgenomen in de tabel in de bijlage.

Waar staat de gemeente vooral zelf voor aan de lat?

- Pijler 1 Continuïteit van de eigen organisatie: Kritieke bedrijfsprocessen die wettelijk gezien doorgang moeten vinden, zoals bijvoorbeeld aangifte van geboortes, sterfte, en paspoortaanvragen.
- Pijler 4 Sociaal weefsel: netwerken in kaart brengen en ondersteunen van kwetsbare groepen. Het gaat om inzicht in je eigen gemeente en eigen netwerken. Deze expertise ligt bij gemeenten, maar de veiligheidsregio kan zeker een rol spelen, bijvoorbeeld door verbinding en kennisdeling.
- Pijler 6 Samenleving als overkoepelend systeem. Met aantekening dat er raakvlakken zijn met GGD/GHOR.

Wat kan de gemeente samen met de veiligheidsregio en partners doen?

- Pijler 2 Crisisorganisatie. Een paar maatregelen in deze pijler regelt de gemeente zelf, zoals het testen van NCV, maar bij andere maatregelen zijn veel raakvlakken met de regionale crisisorganisatie, waardoor afstemming en samenwerking voor de hand ligt.
- Pijler 3 Vitale voorzieningen: zoals noodstroom, drinkwater, afvalverwerking en mobiliteit. Hier ligt logischerwijs een rol voor vitale partners, die vaak regionaal of landelijk opereren.
- Pijler 5 Zelfredzaamheid inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Een voorbeeld van een activiteit waarbij een samenwerking tussen gemeenten en veiligheidsregio plaatsvindt is risicocommunicatie, zoals de campagne Denk Vooruit.

Algemene bevindingen en advies: Kies voor een programmatische aanpak

- Onderschat deze opgave niet: Het is een flinke meerjarige opgave.
- Deze handreiking wordt gezien als een minimaal basisniveau, er volgen waarschijnlijk meer maatregelen.
- De opgave treft bovendien alle gemeentelijke domeinen.
- Bewustzijn en urgentie creëren is daarom belangrijk: Eigenaarschap 'collegebreed', neem ook de raad mee. Het kost tijd om dit te bereiken. Het doel is integrale versterking van weerbaarheid en veerkracht.
- Tegelijkertijd zijn veel dingen niet nieuw. Zo hebben gemeenten een bedrijfscontinuïteitsplan, maar is dit niet voldoende wanneer het uitgangspunt bijvoorbeeld een langdurige en grootschalige stroomuitval is.
- Sluit aan bij bestaande structuren, bijvoorbeeld in het sociaal domein. Er is al veel!
- Denk aan regionale samenwerking binnen bestaande samenwerkingsverbanden zoals Peel, Dommel en Kempen, bijvoorbeeld bij maatregelen die raken aan woningcorporaties of uitkeringsinstanties.
- Het meeste werk zit in de koude fase, dus nu!
- Let op de Brabantse norm weerbaarheid bij ondermijning. Bij sommige gemeenten kan daar verwarring over bestaan. Het is een van de manieren om bij te dragen aan de bredere maatschappelijke weerbaarheid.
- Kies voor een programmatische aanpak per gemeente, met projecten of werkgroepen per onderwerp. Voor het onderwerp continuïteit stel je een andere groep samen dan voor het in kaart brengen van lokale netwerken (sociaal weefsel).
- Zorg voor een aanspreekpunt/ coördinator weerbaarheid; per gemeente 1 aanspreekpunt als verbinding tussen regionaal programma en lokaal programma.
- Uitvoering van maatregelen meenemen in begroting 2027.